

УДК 94(477.8)

Василь ОСТАП'ЯК

*Навчально-методичний центр політичних та євроінтеграційних досліджень
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника***ПОЛІТИЧНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ В РЕЛІГІЙНИХ ВИМІРАХ**

Досліджується перспективи налагодження релігійної комунікації в українському суспільстві та взаємодія політичного та релігійного просторів. Проводиться дослідження сучасних політичних процесів в Україні, що спричиняють зміну векторів суспільного руху, зокрема в релігійних вимірах.

Ключові слова: партнерство, трансформація, культурний простір, циклічність, конфесійні відносини.

Постановка проблеми. В політичному просторі України переломним видався 2013 рік, котрий змінив не тільки вектори політичного руху, але й геополітичну орієнтацію всієї Європи. Відповідно видається цікавим нам для дослідження процеси становлення регіонального політичного і міжнародного партнерства в контексті конфесійних процесів. Доволі цікавими видається також дослідити вплив постаті А.Шептицького, інтелектуальні і філософські надбання, які справили колосальний вплив на формування сучасного політичного, культурного, релігійного життя України.

Актуальність дослідження. Варто зазначити та підкреслити феномен Андрея Шептицького, як одного з провідних діячів української нації, котрий своєю активною релігійною, суспільною, культурною і політичною діяльністю намагався трансформувати певні деструктивні та кризогенні впливи, що трансформували Європу ХХ століття. Викликає також захоплення процес розбудови греко-католицької церкви за проводу А. Шептицького, що дозволило на території тогочасної Галичини розбудовувати фундаментальні засади українського культурного простору.

Отже, актуальним видається розглянути постать А.Шептицького, як тогочасного релігійного, духовного провідника нації, котра провадить своє формування і по сьогоднішній день. Той значний внесок, котрий вклав митрополит Андрей у фундамент свідомості тогочасного українства своїм інтелектуальним та духовним єством проростає по сьогоднішній день. Варто врахувати, що в системі тогочасної політичної і духовної кон'юктури Андрей Шептицький звертав увагу:

- по - перше, на виховання та формування клерикальної еліти, тобто концентрував увагу на освітньому процесі майбутніх душпастерів. Відомо, що Шептицький активно реформував підхід до семінаристського навчання [1]. Відповідно зростає рівень освіченості та обізнаності священиків, котрі пропри значний авторитет могли використовувати власні

знання задля розбудови української нації, а відтак і зміцнювати основні засади релігійного та культурного життя Галичини;

- по - друге, проводив вдалі реформи, котрі призвели до розширення впливу греко-католицької церкви та намагався реформувати і впровадити поширення Російської греко-католицької церкви. Варто зазначити, що на той час в умовах глибинних трансформацій політичного життя Європи, це був доволі відважний крок, котрий мав далекосяжні наслідки і міг виступити фундаментом подальшого зміцнення греко-католицької церкви, котра піддавалася певному тиску з боку інших конфесійних об'єднань та політичних об'єднань [2].

Спостерігаємо, що попри доволі складне становлення та драматичний розвиток греко-католицька церква за проводу А.Шептицького доволі динамічно і продуктивно розвивалася, інтегрувалася та плекала розвиток української нації Галичини, позаяк саме на основі УГКЦ виросла свідомість та культура українського спротиву тому тоталітарному явищу, котре можна згадати як формування СРСР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто згадати, що серед українських дослідників державно-конфесійних процесів цікавим є напрацювання: Є. Цепенди, В. Марчука, В. Війтишина, О. Левицького, Р. Горбаня, М. Кугутяка, І. Райківського, С. Кия, О. Когут, М. Москалюка, О. Грешія, О. Малярчука, О. Дрогобицької.

Мета і завдання дослідження. Проводячи дослідження налагодження політичного партнерства та впливу, який чинить державно - конфесійний процес на формування партнерства, ми ставимо за мету звернути увагу, перш за все, на постать Андрея Шептицького, як політичного і релігійного діяча, авторитета, який в надзвичайно складних умовах трансформації української нації зумів сформувати засади розвитку держави Україна.

Виклад основного матеріалу А. Шептицький відіграв значну роль в утворенні тогочасного політичного об'єднання ЗУНР. Варто підкреслити, що своєю саме не політичною, а просвітницькою службою українській нації, митрополит спромігся сформувати ті підвалини етичного буття кожного українці, котрі спонукали тогочасне українство боротися за власну землю, власні права і ідею. Та коли настав час такої боротьби, поштовхом для утворення ЗУНР, так як і багатьох держав тогочасної Європи 1918 року, стало падіння найбільших імперій зокрема Австро-Угорської, чим вдало скористалися чехи, словаки, поляки та галицькі українці. Вважаємо, що поштовхом для утворення тогочасних державних об'єднань виступили кризові та конфліктні процеси, що може свідчити про головну роль криз у трансформуванні чи створенні нових держав у системі міжнародних відносин. Відповідно ті процеси політичного формування української нації, що культивувалися в середовищі УГКЦ стали тим поштовхом, завдяки якому продовжилося формування і утворення ЗУНР.

На території тогочасної Галичини найбільш активними були міста Станіславів та Калуш, жителі, яких протестували проти захоплення

Радянською Росією території України. Також свідченням становлення національної свідомості українців стали події біля залізничної станції під Крутами на Чернігівщині [3].

Визначну роль у становленні ЗУНР відіграла постать громадського та політичного діяча Костя Левицького, який очолив Тимчасовий Державний секретаріат ЗУНР. К. Левицький також виступав автором багатьох законопроектів і нормативних актів [4].

Свідченням активного формування та трансформації ЗУНР в УНР можуть виступати такі документи, як:

- «Вступний (прелімінарний) договір про об'єднання», підписаний між ЗУНР та УНР наприкінці 1918 року [5];
- «Про об'єднання Західно-Української Республіки з Українською Народною Республікою», підписаний 3 січня 1919 року;
- «Універсал Директорії УНР про об'єднання (злуку) УНР та ЗУНР», що був проголошений 22 січня 1919 року;

Активна позиція ЗУНР та спроби сформувати та укріпити слабку державну політику, деструктивні процеси після завершення першої світової війни, наростання і формування Радянської Росії негативно відзначилося на ЗУНР та УНР. Можемо також пригадати весь спектр політико-державних утворень, які утворювалися на території нашої держави в ті часи, зокрема: Українська Народна Республіка доби Центральної Ради, Українська Держава гетьмана П. Скоропадського, Українська Народна Республіка доби Директорії, Західноукраїнська Народна Республіка. Звісно, можна, проаналізувавши останні події, зробити висновок, що ЗУНР могла стати автономною державою, проте не могла б проіснувати через події, що відбулися в тогочасній Європі. Проте також варто врахувати вплив того просвітництва, яке було сформоване завдяки Андрею Шептицькому і котре використовується також в сучасній українській політичній та релігійній дійсності і допомагає зміцнити формування засад сучасної української нації.

Сучасна Україна також як і УНР має багато спільного, хоча за внутрішнім наповненням, це зовсім різні держави, одна з яких є спадкоємцем іншої. Україна, будучи молодого, проте міцною державою, також зіштовхнулася з низкою проблем та суперечностей, що негативно вплинули на УНР. Перш за все це геополітичне розташування між двох цивілізаційних просторів Європейського і Азійського. Проте наша держава гідно протистоїть всім викликам сучасного міжнародного середовища, серед яких згадаємо:

- подолання низки внутрішніх криз та конфліктів початку 90-х років, економічного характеру, що були спровоковані переходом до капіталістичної моделі економічного розвитку;
- Україна спромоглася створити якісну програму розвитку, яка дозволила подолати кризи внутрішнього характеру [6, 7];

- вдала політична та економічна стратегія дозволила налагодити тісні зв'язки з Західною Європою та протистояти торговим війнам нашого Східного сусіда;

- в сучасному політичному бутті Україна також протистоїть агресії нашого східного сусіда і доволі значну роль в подоланні цієї агресії відіграє також УГКЦ, не тільки як релігійна, але й, в першу чергу, як просвітницька структура, засади якої сформував Андрей Шептицький.

Бачимо, що наша держава успішно долає загрози, кризи та конфлікти пов'язані як з внутрішніми, так із зовнішніми чинниками. Зміцнюючи власні політичні, економічні та культурні надбання, Україна з периферії Європи та Росії трансформується у потужного гравця на політичній арені Центральної Європи. Подальший розвиток та зміцнення нашої держави забезпечує курс на Європейську інтеграцію. Та варто зазначити, що постать Андрея Шептицького є фактично основоположною у процесі формування української нації, як ХХ так і ХХІ століття. Саме завдяки Андрею Шептицькому, Йосифу Сліпому та Любомиру Гузару ми можемо говорити про таке явище в політичному, культурному, просвітницькому та духовно-релігійному житті України, як міжконфесійний діалог та налагодження політичного партнерства.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Україна, враховуючи історичний досвід останніх трьохсот років, зуміла вибороти власну незалежність. Боротьба за незалежність та самодостатність нації відповідно неможлива без духовного супроводу, котрий формується завдяки таким постатям, як митрополит Андрей Шептицький. Історичне минуле корисно та ефективно вплинуло на формування української самоідентичності, котра загалом ще повинна до кінця трансформуватися у сприйнятті українського народу. Вивчення минулого української нації дозволить більш глибоко усвідомити культурне та політичне надбання нашого народу. Особливої уваги привертає вивчення історії нашого краю в ретроспективі подій початку ХХ ст., також варто підкреслити, що основоположним фундаментом, що формує подальшу стратегію розвитку нашої країни, є просвітництво, а воно не можливе без реалізації духовного життя, яке можливо проводити зокрема завдяки налагодженню релігійної взаємодії. Відтак варто врахувати колосальне значення УГКЦ як в історичному, так і в сучасному політичному житті України.

Аналіз та оцінка діяльності УГКЦ надзвичайно корисна для усвідомлення історії галицького краю у формуванні української нації та української державності загалом. У минулому наша земля подарувала світу безліч видатних діячів, а зараз є тою культурною основою, що формує буття всієї України.

Список використаної літератури:

1. Митрополит Андрей Шептицький. *Пастирські послання 1899-1914 рр.* — Т. 1. — Львів: Видавничий відділ «Артос» Фундації «Андрей», 2007. - С. 255-287.
2. Бриндак І. Останній лист Митрополита // «Жива вода» — 2014 — № 11.
3. Чапуга С. Ходан І. Під Крути йшла галичина // Галичина. - 1997. - № 13. - 28 січня
4. Андрусак Т. Кость Левицький - адвокат, учений, політик // Республіканець. - 1993. - №11 - 12. С. 73 - 84
5. Захарченко П. П. Історія держави та права України: навч. посіб. для дист. навч. / П. П. Захарченко. — К. : Університет «Україна», 2005. — 208 с.
6. Постанова Верховної Ради України Про рекомендації парламентських слухань: Духовна криза суспільства і шляхи її подолання» від 20 квітня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - №32. - 397 с.
7. Резолюція 1364 (2004) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Політична криза в Україні» від 29 січня 2004 року (сьоме засідання). -[Електронний ресурс] Режим доступу: - http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_610 Переклад з англійської.

Vasyl OSTAP'YAK

**POLITICAL PARTNERSHIP IN UKRAINE : RELIGIOUS
DIMENSIONS**

***Abstract.** The prospect of religious communications in Ukrainian society and interaction between political and religious spaces are examined. Special attention is paid to the current political processes in Ukraine, causing changes of social movement vectors, particularly in religious dimensions.*

***Keywords:** partnership, transformation, cultural space, cycle, confessional relations*